

World Music Center

Musik i skolen på en hel anden måde.

Interview med Lancelot D'Souza – souschef på Århus Musikskole og leder af World Music Center.

Af René Christoffersen og Erik Lyhne JCVU – Århus Lærerseminarium

Lancelot D'Souza:

- Født i Iran, opvokset i Tanzania, kostskole og revisoruddannelse i England.
- Bosat i Danmark siden 1976. 56 år
- 1983 Musikpædagogisk uddannelse (AM) på Det Jyske Musikkonservatorium
- Souschef på Århus Musikskole siden 1989. Initiativtager og leder af WMC siden 1999
- 1992 - 1995; medlem af Rytmask udvalg, Århus Kommune
- 1994 - 2002 Medlem af bestyrelsen af Klüvers Big Band i to omgange.
- Aktiv musiker sideløbende bl.a. i Odd Man Out.
- Underviser/kursusgiver på musikskoler, højskoler, Århus Universitet(Musikvidenskabelig Institut)

Disse 8 musikere er tilknyttet som undervisere på WMC:

- Sasidevi Chandrabalan - Sri Lanka
- Jimmy Mhukayesango - Zimbabwe
- Maui Galán - Spanien
- Cheikhou Diarra - Senegal
- Isaac Laryea - Ghana
- Grisel Gonzales - Cuba
- Jessie Gor - Ghana
- Gimo Mendes - Mozambique

World Music Center (WMC), er en afdeling af Århus Musikskole, som arbejder til daglig med at bygge bro mellem folk med forskellig baggrund ved at skabe positive kulturmøder med musikken og dansen som kulturel isbryder. Centret, som har eksisteret siden 1999 og som er det eneste af sin slags i Norden, har tilknyttet professionelle musikere og dansere med anden kulturel baggrund, som underviser børn og unge i folkeskolen og musikskolen. Indtil i dag har ca. 6000 børn og unge i Århus modtaget undervisning fra centrets 8 lærere.

WMC har et tæt samarbejde med folkeskolerne, Århus Musikskole og Det Jyske Musikkonservatorium.

Centrets musikere og dansere underviser børn og unge i 2 lektioner om ugen over et semester, (4 klasser på 4 skoler pr. semester). Folkeskolelærerne, som er vigtige samarbejdspartnere, får et kompetenceløft, da musiklærerne får kurser og også er aktive i undervisningstimerne. Der foregår en sparring mellem folkeskolelærerne og WMC's lærere efter hver undervisningstime samt en evaluering efter hvert forløb. Forløbene afsluttes dels på de enkelte skoler med en koncert for eleverne og dels med en stor koncert med alle involverede skolebørn (ca. 400) i Musikhusets Store Sal.

I 2005 startede et tværskoleforløb på de skoler, WMC underviser på. Her mødes klasserne fra skoler med mange tosprogede elever to gange med børn fra en skole med forholdsvis mange etnisk danske elever.

Derudover er der andre tiltag omkring kulturmøder og undervisning, f.eks. projektet "MellemØst Expressen" under Images of the Middle East og undervisning ved WMCs lærere på Tovshøjskolen, der er en heldagsskole i Århus Kommune.

Hvordan har I fået ideen til at starte World Music Center?

I musikskolen havde vi længe været interesseret i at undervise i musik fra andre kulturer, samtidigt med at vi gerne ville kunne tilbyde musikundervisning til børn med en anden etnisk baggrund.

Vi ønskede at tage udgangspunkt i den globaliserede verden og musikkens mangfoldigheder på tværs af grænser. Vi vidste også at udbredelsen og virkningen af internettet var og stadigvæk er enorm, og at man via download af musik har stort kendskab til verdensmusik. Vi så også, at der i vores samfund var et potentiale af nye ressourcer, via de kunstnere der over tid var kommet til landet. Disse ressourcer ville vi gerne udnytte.

De nye musikkulturer hænger ofte sammen med andre musikformer, formidlingsformer, undervisningsformer og variationer med hensyn til spilleteknik. Derfor stilles musikpædagogikken overfor nogle nye udfordringer. Man skal bl.a. kunne diskutere, hvilke forudsætninger musikpædagoger skal have for at undervise i det flerkulturelle samfund.

Hele det musikalske landskab har altså ændret sig voldsomt, både lokalt og globalt. Musikskolen kunne ikke stå uden for dette, men var nødt til at diskutere de pædagogiske didaktiske udfordringer, vi stod med.

Hvordan kom I i gang med World Music Center?

I Århus Musikskole ville vi gerne kunne tilbyde undervisning i andre former for musik. I 1997 holdt UNESCO en konference i Århus med titlen "Music teaching in a Multicultural society" under ledelse af Erik Moseholm og Jan-Ole Traasdaal. I 1998 fik vi via arbejdsformidlingen mulighed for i et helt år at have en tyrkisk sazspiller tilknyttet. Vi udbød undervisning til tyrkiske børn og deres forældre. Da året var omme, skulle eleverne tilmelde sig musikskolen, men her opstod den første barriere. De meldte sig ikke. I deres kultur fungerede det sådan, at musikere turnerede rundt i landet og underviste børn og forældre gratis. Denne måde kan ikke praktiseres ikke i den kommunale musikskole.

Med inspiration fra et folkeskoleprojekt i Malmø og et projekt i Åkerhus i Norge og vores egne erfaringer som grundlag startede vi World Music Center i oktober 1999.

Musik har en særlig egenskab og Jørgen Carlsen (højskoleforstander Testrup Højskole) udtrykker det således:

"Musikken hæver sig over tid og sted, og er formodentlig den mest grænseoverskridende af alle kunstarter. Den er universel i den forstand, at det ikke kræver specielle sprogkunderskaber, eller forhåndsviden for at forholde sig til den, først og fremmest kalder musikken på sindets åbenhed, lydhørhed og opmærksomhed."

Vi fik et samarbejde i gang med det Det Jyske Musikkonservatorium og Århus Kommunes skoleforvaltning. Jeg var souschef på Århus Musikskole og det var et godt team.

Vi søgte og fik penge til de første 2 måneders arbejde.

Vi ville tilbyde musikundervisning til børn på 2 skoler. Hver klasse skulle have 2 lektioners undervisning om ugen over 2 måneder.

Vi prøvede at definere, hvilke lærerkræfter, vi havde brug for, og hvilken slags verdensmusik eleverne skulle præsenteres for. Vi søgte derefter 4 lærere, gennem dag- og fagblade, uden på forhånd at vide, om de pågældende lærerkræfter fandtes i landet. Der kom ca. 50 ansøgninger. Ansættelsesudvalget udtog de 15 til samtale. De var alle yderst kvalificerede, men vi havde desværre kun brug for 4 lærere.

Vi blev på denne måde bekræftet i, at der fandtes en talentmasse af dygtige musikere og dansere i Danmark, som alle var klar til at samarbejde med den danske folkeskole.

Vi valgte i første omgang undervisere fra Irak, Mocambique, Ghana og Sri Lanka.

Undervisererne fik en kort introduktion til danske skoleforhold, hvorefter de 2 og 2 skulle undervise børnene. Underviserne skulle tage udgangspunkt i deres egen kultur og traditioner – og det er lidt en anden tilgang end i den normale danske musikundervisning. Vi fik på denne måde nogle fagligt dygtige musikere, der gennem projektet underviste danske børn med udgangspunkt i deres egen kunst og kultur. Gennem arbejdet lærte de så vores uddannelsessystem at kende.

Pilot projektet foregik i 1999. Hvordan kom I videre derfra?

Efter flere positive evalueringer af pilotprojektet ville vi gerne fortsætte. Vi søgte penge i kulturministeriet og fra andre fonde. Men det var svært, fordi projektet faldt ned mellem flere stole. Vi havde fokus på musikundervisning, verdensmusik, verdensmusikere, integration og kulturmødet – hele 5 fem ting. Derfor blev vores ansøgning sendt fra det ene ministerium til det næste. Vi passede ikke ind nogle steder, men vi troede på projektet og gik i gang, før økonomien var på plads. Projektet sluttede i 2001 og der blev lavet en ekstern evaluering af Benny Bang Carlsen og René Christoffersen fra Dag- og Aften seminariet. Århus Byråd besluttet at forankre WMC som en selvstændig afdeling under Århus Musikskole med en fast bevilling på 800.000 kr. årligt.

Foruden den årlige bevilling fra Århus byråd forhandler vi hvert andet år med skoleforvaltningen om yderligere 400.000 kr..

Jeg ville ønske at vi hvert år fik en bevilling på 1,6 mill., fordi projektet er så stor en succes. Så kunne vi fastansætte vore undervisere.

Vi ved fra musikskolen, at det tager tid at undervise i musik, fordi det er nogle grundlæggende værktøjer børnene skal lære. Alle klasser bruger bevægelse og dans, de bruger det dels i opvarmningen, men også som en grundlæggende og vigtig del af musikundervisningen, i modsætning til den danske musikkultur. Det var en ny ting at koble musik og dans sammen til en musikform.

Men underviserne stiller også andre krav til eleverne, fordi de går i dybden. Den samme trommerytme bliver

spillet igen og igen. Det er en anden måde at opleve musikken på. Vi så også nye sider af eleverne. De var alle aktive, når de dansede flamenco eller spillede djembe og dansede til.

Du beskriver denne undervisning som anderledes i forhold til den undervisning der ellers foregår i folkeskolen?

Ja, fra vores evalueringer fremgår det, at børnene normalt ikke kan koncentrere sig i længere tid. Gennem vores projekt har vi set, at børnene kan spille en rytme i en time, så de opnår en færdighed, og kan mærke, at rytmen sidder fast. Børnene oplever hermed en stor sejr: "Nu kan vi bare det der"! Man kan sammenligne det med børn, der træner i basket, de stopper ikke, før de kan det rigtigt godt. Denne fordybelse skal også ind i musikundervisningen, fordi det er vigtigt for børnene at opleve denne succes. Det er der ofte ikke ressourcer/mulighed for i den gængse musikundervisning med kun en lærer.

Hvilken rolle spiller det at børnene optræder mange steder med musik og dans?

Det er meget vigtigt, at børnene får disse oplevelser. Et godt eksempel på hvad børnene lærer af sådan en optræden kan for eksempel være, når en 5. kl. optræder for børn i 0 – 3 klasse til morgensamling. Der spilles og danses afrikansk dans. Senere erfarer vi, at de mindre børn har lært sangene og går og synger dem. Denne overlevering er dobbelt, for 5. kl. har fået lov at optræde og vise deres resultat af en lang proces, og de yngre elever har fået en god oplevelse, som de bygger videre på gennem de ældre børns engagement. Dette lille optrin giver oplevelser på mange niveauer og sætter sig spor i børnene.

Jeg ville i øvrigt ønske, at alle skoler havde morgensamling med sang og dans. Vi har en fantastisk sangskat, der er vigtig at fastholde.

Det samme sker, når vi optræder i Musikhusets store sal. Det er en helt anden oplevelse, end at optræde i en gymnastiksal. Pludselig sidder der 1200 tilskuere, hvoraf mange aldrig har været der før. De 400 børn, der optræder, kommer med mange forskellige kulturelle

baggrunde. De oplever, at de kan få musikken til at køre i fællesskab på tværs af kulturer. Det giver børnene en fantastisk oplevelse.

Men jeg vil gerne understrege, dette produkt er ikke det vigtigste, det vigtigste er processen. Det er derfor at vores forløb er over 5 – 6 måneder. Her bundfældes børnenes læring, og det er først i den sidste del af forløbet, at vi tænker på koncerten.

Hvordan udvælger I de skoler der bliver en del af projektet?

Skolerne få tilbudt forløbet efter tur. Vi forsøger at være retfærdige og udvælger sammen med Børn – og Unge Magistraten, de skoler, der skal deltage i projektet. De deltagende skoler får tilbudt undervisning på 4. klassetrin. Hver klasse får undervisning 2 lektioner pr. uge i et halvt skoleår, det vil sige at børnene får alle deres musiktimer lagt sammen på et halvt skoleår.

Hvordan fungerer samarbejdet med musiklærerne på skolerne?

Musiklærerne er meget vigtige samarbejdspartnere, og vi er utroligt glade for det samarbejde. Vi kommer med det faglige input omkring etniske musikformer.

Musiklærerne har viden og erfaring om undervisningen i folkeskolen. Vi indkalder samtlige musiklærere til en introduktionsdag før sommerferien. Her orienterer vi dem om projektet, samtidigt med at vores undervisere giver dem et kursus. I starten af skoleåret får lærerne igen et kursus på 2 gange 2 timer, således at de får nogle kompetencer, og dermed kan indgå aktivt i projektet. Vi samarbejder med lærerne og vil gerne give dem nogle redskaber, således at de kan følge op på vores undervisning. Lærerne er tovholdere på projektet, er sparringspartnere for vores lærere, de har kendskab til den enkelte elev, og hvordan børnene arbejder i grupper, hvilken er en viden, vi ikke kan undvære.

Skolerne har desuden mulighed for at bruge vores undervisere i andre timer, men indtil videre er denne del af projektet ikke blevet brugt særlig meget.

Hvordan evaluerer I projektet?

Vi evaluerer forløbet på hver eneste skole, både fra eleverne og fra lærerne. Børnene giver ofte udtryk for at de har haft en kæmpe oplevelse, specielt det at give koncert er en stor succes. Her får de respons på det store arbejde. De mærker den positive stemning fra publikum, og det giver dem en fantastisk oplevelse, uanset hvilken skole de kommer fra.

Skoleforvaltningen har også evalueret vores projekt med de enkelte skoler, hvilket har dannet grundlag for vores nuværende bevilliger. Desuden har Århus Lærerseminarium deltaget i evalueringen af WMC.

Har I samarbejde eller kontakt med den enkelte skole efter projektets afslutning?

Nej det har vi ikke, men det ville være en god ide' at følge op på vores undervisning og måske tilbyde skolerne flere kurser. Men vi ved, at sangene og noget af vores materiale fortsat bliver brugt på skolerne, og at nogle musiklærere fortsat holder gryden i kog, specielt hvis læreren i forvejen er interesseret.

Men fælles for hele projektet er, at vi får lagt nogle spor og får givet børnene nogle færdigheder. En af dem er en fælles puls, der bliver virkelig gennemarbejdet hos det enkelte barn. Det er et vigtigt redskab for det fremtidige sammenspil, børnene skal undervises i.

Nogle gange oplever vi også, at børnene spiller polyrytmisk, f.eks til bro bro brille, de spiller og danser 3 mod 2, fordi de er blevet undervist i disse rytmer. Det giver børnene en anderledes forståelse for musikken. Undervisningen har givet resultat.

Vi taler meget om transfer effekter. Har I erfaringer indenfor dette felt?

Til en koncert gjorde en skoleinspektør mig opmærksom på, at alle børnene havde den samme puls, også de børn der ellers havde forskellige problemer. Skoleinspektøren var sikker på, at det at opleve ting i fællesskab har stor betydning bl.a. også i forhold til at blive bedre til at læse. Jeg

ville dog ønske, at vi kunne få mulighed for at undersøge dette nærmere, og en af vores visioner er at oprette et videntcenter, hvor det ville være oplagt at undersøge disse områder nærmere.

Hvordan vil I fremover få energi og overskud til at arbejde med WMC, i en tid, hvor der bliver skåret ned på de musiske fag?

Det er dybt deprimerende, at de musiske fag ikke bliver prioriteret højere, fordi det gang på gang har vist, at de fag er utrolig vigtige. Vi ved, at vores børn får mange gaver igennem de kunstneriske fag. De får en større tolerance og bliver mere fleksible. Vi mener stadig, at det er utrolig vigtigt med en god og grundig musikuddannelse på seminarierne, hvor de studerende får en ordentlig ballast, før de kommer ud i det virkelige liv. Vilklårene for musikundervisningen er blevet dårligere, samtidig med at vi ved, det er svært at undervise 23 børn i musik, på en gang.

I 2008 er det sangens år, her kunne man som en start begynde med at indføre morgensangen igen, det ville være en god begyndelse, og en god begyndelse på at få musikken opprioriteret i folkeskolen.

Er der en risiko for at jeres undervisning bliver en ren overlevelse for musikundervisningen, således at musikken kun fungerer godt når projektet foregår på skolerne?

Når vi kører dette projekt har vi i et samarbejde med folkeskolelærerne. De skal stadig have timerne til musikundervisning og skal arbejde med resten af lærerplanernes indhold. Vi er kun et supplement, eller en del af den undervisning, børnene skal præsenteres for i folkeskolen.

Har I nogen fornemmelse af hvordan mødet med jeres undervisere smitter af på børnene, og om det har en positiv effekt på integrationen?

Flerkulturel musikundervisning lægger op til en inddragelse af musikkens udøvere i undervisningen og skaber en basis for et reelt kulturmøde mellem menneske. I dette kulturmøde mellem måske en stor sort venlig mand, der fagligt er virkelig dygtig og børnene, er der ingen tvivl. Børnene overgiver sig hurtigt til denne musiker. De har lyst til at deltage. Også selvom der bliver stillet krav til dem, har de respekt for personen. Denne interaktion er grundlæggende. Gennem musikken og dansen får de indsigt og forståelse for en anden kultur. Det der binder os sammen er fællesskabet omkring musikken.

Hvordan kan jeres projekt være med til at styrke musikken i folkeskolen?

Vi styrker det ved at børnene lærer om andre musikformer og kulturer, de hører ikke blot musikken på en cd, men oplever dansen og musikken live. Her mener jeg, at bevægelsen er meget vigtig, en ny side som ikke før har været brugt i folkeskolen. Derudover er samarbejdet med musiklærere i folkeskolen en vigtig del.

Hvad er visionen for fremtiden?

Det ville være at få fastansat alle vores lærere, så de har mulighed for at arbejde med det de er bedst til, og at de ville få mulighed for at fordybe sig i musikken.

En anden vision er at få startet et "Videntcenter for Verdensmusik og Kulturmøder", så vi kunne arbejde med alle disse erfaringer, så vi kunne videregive vores viden og give hele projektet et løft.

I den forbindelse er der oprettet en omfattende netværk både nationalt og internationalt og der er stigende efterspørgsel på viden på dette område.

Den 3. vision er at få startet en uddannelse, der kan give musikere fra andre kulturer kompetencer indenfor pædagogik og undervisning, ligesom det ville være gavnligt for dem at lære et bifag, f.eks. klaver. Danmark har ratificeret UNESCO's kulturkonvention til beskyttelse og fremme af kulturelle udtryksformers mangfoldighed og konventionen trådt i kraft i marts

2007. Set i det lys er vores visioner og arbejder med WMC meget nutidig og relevant.

Isaac Laryea fra Ghana

Hor længe har du arbejdet i WMC?

Jeg underviser i trommer og trommedans, jeg spiller selv både trommesæt og djembe.

Jeg har været med siden starten for snart 8 år siden.

Det har været dejligt at arbejde med de danske børn. Jeg synes det er godt, og jeg mener vi giver dem en anden undervisning, en undervisning som de ellers ikke får.

Vi giver dem musik med hjertet, eller fra hjertet, vi tilføjer musikken en anden dimension, fordi vi arbejder med kroppen, de lærer rytmer igennem kroppen.

Hvilket udbytte får du ud af at undervise Danske børn?

Jeg har lært rigtigt meget, jeg kan ikke kun sige en ting, men har lært mange ting fra de danske børn. Børnene tager rigtig godt imod musikken fra Ghana, og jeg tror ikke det er så forskelligt fra andre musikformer, børnene hører hvad vi spiller, og går på den måde ind i musikken. Jeg har også lært meget fra musiklærerne fra folkeskolen.

Er der stor forskel på at arbejde med danske børn i forhold til børn fra Ghana?

Det er lidt svært at forklare, men danske børn er mere frie, og vil gerne være medbestemmende, det gør børn fra Ghana ikke. Måske er det lidt sværere at arbejde med de danske børn, men jeg er glad for mit arbejde.

Anni Hensel – musiklærer på Kragelundskolen i Århus

Vi har i det sidste halve år arbejdet med rytmisk musik sammen med Jimmy Mhukayesango fra Zimbabwe og Sasidevi Chandrabalan fra Sri Lanka. Med Jimmy har vi arbejdet med rytmer og afrikansk dans, så eleverne er blevet ret præcise rent rytmisk. Jimmy, som har en fantastisk udstråling, er rigtig god til børn, ikke mindst drengene har han været god til at få med. Med Sasidevi har vi danset meget. Selv drengene har hun fået motiveret til at danse utrolig flot. Rytmerne har været grundlæggende. Vi har arbejdet meget med kroppen, vi har lyttet med kroppen – i det hele taget en kropslig tilgang til musik og dans.

Hvad har jeres skole fået ud af dette projekt?

Vi har for det første fået et godt venskabsforhold til Søndervangskolen, som blev vores venskabsskole i dette projekt. Desuden har 4. og 5. klasserne til vores årlige forårskoncert på skolen, vist helt nye rytmer og toner. En helt ny oplevelse for os alle.

For os musiklærere er vi blevet bekræftet i, at rytmer er vigtigt at fastholde, det vi skal bygge videre på - det fænger børnene, ikke mindst drengene.

Hvilket udbytte har børnene fået ud af samarbejdet med WMC?

Børnene har fået en meget bedre rytmeforståelse, også i deres krop. Samtidig har de mødt børn fra andre skoler, med andre kulturelle baggrunde. Det har været spændende. De er meget tændte i dag. De glæder sig til at få lov at optræde i Store Sal i Musikhuset for forældre, bedsteforældre og søskende.

Er det en god måde at bruge musikundervisningen på?

Ja, det er utroligt positivt, men et halvt år er fint. Her får eleverne opbygget et rigtigt godt rytmefundament, ligesom vi musiklærere har fået god inspiration til at inddrage musikken på en anden måde i den daglige undervisning. Vi har allerede brugt musikken på forskellig måde med børnene. Jimmy har været ude til flere tværfaglige forløb på skolen og i vores SFO. Blandt andet

har vi på Kragelundskolen haft et tværfagligt forløb omkring "Identitet og kultur". Her passede WMC's forløbet godt ind. Så vi håber meget at kunne være med en anden gang.

Læs om WMC på
<http://www.worldmusiccenter.dk>

Download Århus Lærerseminariums evalueringsrapport om WMC her